

ПВНЗ «Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля»

ВАКУЛИЧ МАРІЯ МИХАЙЛІВНА

УДК: 330:101:54

**УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ КЛІМАТОМ
В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Дніпропетровськ – 2014

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у ПВНЗ «Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля».

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
КУЗНЕЦОВА СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА,
ПВНЗ «Дніпропетровський університет імені
Альфреда Нобеля» (м. Дніпропетровськ),
завідувач кафедри міжнародних фінансів та
банківської справи.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ШВЕЦЬ ВАСИЛЬ ЯКОВИЧ,
ДВНЗ «Національний гірничий університет»
Міністерства освіти і науки України
(м. Дніпропетровськ),
завідувач кафедри менеджменту виробничої сфери;

кандидат економічних наук, професор
ПАРТИН ГАЛИНА ОСТАПІВНА,
Національний університет «Львівська політехніка»
Міністерства освіти і науки України (м. Львів),
професор кафедри фінансів.

Захист відбудеться «23» червня 2014 року о 16.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 08.120.01 у ПВНЗ «Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля» за адресою: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Набережна В.І. Леніна, 18, зала засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці ПВНЗ «Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля» за адресою: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Набережна В.І. Леніна, 18.

Автореферат розіслано «22» травня 2014 року.

В. о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук, доцент

Л.А. Гончар

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Однією з важливих умов стабільного розвитку національної економіки є підвищення ефективності управління інвестиційним кліматом на макрорівні. В Україні проблеми активізації процесів інвестування є предметом постійних наукових дискусій, що стосуються досліджень факторів формування інвестиційного клімату, розвитку складових діагностування стану управління інвестиційним кліматом, аналізу окремих аспектів інвестиційних процесів на макро-, мезо- та макрорівні. Ефективне функціонування вітчизняної інвестиційної політики в сучасних умовах нестабільності та хаотичності економічного середовища потребує вдосконалення всього організаційно-економічного механізму інвестування, у тому числі розробки комплексної та дійової концепції управління інвестиційним кліматом у національній економіці. Саме тому поглиблення теоретичних, організаційних та методичних засад управління інвестиційним кліматом в економіці України заслуговує на особливу увагу.

Інвестиційний клімат в Україні досліджували багато вчених, зокрема: І. Абрамович, Т. Бусарєва, І. Гайдуцький, Г. Глуха, В. Головатюк, М. Денисенко, В. Запухляк, Е.Дж. Долан, О. Кахович, Н. Коваль, С. Кузнецова, І. Лукінов, С. Москвін, Н. Навроцька, Г. Партин, Г. Подшиваленко, О. Продіус, І. Сазонець, М. Туріянська, В. Федоренко, Б. Холод, В. Швець, Л. Шморгун та ін.

Проте цілісного наукового дослідження проблеми управління інвестиційним кліматом у нестійкому економічному середовищі не було проведено ні зарубіжними, ні вітчизняними науковцями. Так, недостатньо опрацьованими залишаються питання проведення рейтингового оцінювання стану управління інвестиційним кліматом у національній економіці, розробки методичного інструментарію аналізу стану інвестиційного клімату економіки України за регіонами, теоретико-методичних складових діагностування стану управління інвестиційним кліматом за секторами національної економіки, поділу державних органів влади за рівнями управління інвестиційним кліматом, визначення системи управління інвестиційним кліматом у національній економіці та виокремлення її складових, побудови моделі управління інвестиційним кліматом у національній економіці. Науково-теоретична і практична значущість вирішення зазначених питань обумовили вибір теми дисертаційної роботи та свідчать про її актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри міжнародних фінансів та банківської справи ПВНЗ «Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля» за темою «Розвиток фінансів в умовах хаотично структурованої економіки» (номер державної реєстрації 0111U007589), у рамках якої автором запропоновано методичні підходи до оцінки ефективності управління інвестиційним кліматом в економіці України завдяки розробці двох моделей моніторингу стану інвестиційного клімату в

економіці України (індексна модель – передбачає розрахунок загального інтегрального показника інвестиційного клімату через моніторинг сформованого комплексу міжнародних індексів; факторна модель – базується на оцінці факторів управління інвестиційним кліматом та забезпечує його оцінку за шкалою (сприятливий, сприятливий з помірним ризиком, з високим ризиком, несприятливий), які є взаємодоповнюючими та дозволяють здійснювати комплексний моніторинг інвестиційного клімату для оперативного реагування та раннього запобігання можливим загрозам та ризикам при прийнятті управлінських рішень щодо інвестиційного клімату на макро-, мезо- та мікрорівнях.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій з удосконалення управління інвестиційним кліматом в економіці України.

Відповідно до поставленої мети визначено й вирішено такі завдання:

- поглибити теоретичні засади управління інвестиційним кліматом у національній економіці;
- сформулювати та доповнити функції, фактори та принципи управління інвестиційним кліматом в економіці України;
- обґрунтувати складові управління інвестиційним кліматом в економіці України;
- проаналізувати та удосконалити методичні засади рейтингового оцінювання стану управління інвестиційним кліматом в національній економіці;
- систематизувати та уточнити рівень сучасного розвитку методичного інструментарію аналізу стану інвестиційного клімату економіки України за регіонами;
- розвинути теоретико-методичні складові діагностування стану управління інвестиційним кліматом за секторами національної економіки;
- розробити концепцію управління інвестиційним кліматом в економіці України;
- обґрунтувати теоретико-організаційні підходи до використання контролінгу як інструмента інформаційного забезпечення управління інвестиційним кліматом в національній економіці;
- проаналізувати та удосконалити методико-організаційні засади контролю інвестиційного клімату через використання запропонованих моделей моніторингу стану інвестиційного клімату в економіці України.

Об'єктом дослідження є інвестиційний клімат в економіці України.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та організаційних питань управління інвестиційним кліматом в економіці України.

Методи дослідження. Теоретичною й методологічною основою дисертаційної роботи є використання методів теоретичного узагальнення і порівняння для розкриття змісту інвестиційного клімату як економічної категорії. Для визначення закономірностей розвитку сучасної системи управління інвестиційним кліматом застосовується діалектичний метод. При

аналізі та систематизації функцій органів державної влади щодо управління інвестиційним кліматом в економіці України використовується системно-структурний аналіз. Для вивчення, групування і наочного відображення емпіричних даних, елімінування впливу випадкових факторів при аналізі руху інвестиційних коштів у національній економіці, для визначення інструментарію аналізу стану інвестиційного клімату економіки України за регіонами та складових діагностування стану управління інвестиційним кліматом за секторами національної економіки застосовуються методи статистичного та графічного аналізу. При визначенні сутності інвестиційного клімату, відмінностей цього поняття від інших застосовується монографічний метод, при визначенні ефективності управління інвестиційним кліматом – розрахунково-аналітичний, при аналізі функцій органів державної влади – нормативний.

Інформаційною базою дослідження є теоретичні та науково-практичні праці вітчизняних та зарубіжних науковців, присвячені проблемам управління інвестиційним кліматом, вітчизняні нормативно-правові акти, які прямо чи опосередковано регулюють інвестиційні процеси в Україні, аналітичні матеріали Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України, Міністерства фінансів України, Національного агентства України з питань розвитку та європейської інтеграції, Агентства міжнародного співробітництва та інвестицій, статистичні матеріали Державного комітету статистики України, електронні ресурси Інтернету з питань управління інвестиційним кліматом в економіці України.

Наукова новизна одержаних результатів визначається такими положеннями:

вперше:

– сформовано концепцію управління інвестиційним кліматом в економіці України, яка включає три компоненти (складові управління, функції управління, рівні управління) і обґрунтовує побудову системи управління інвестиційним кліматом в національній економіці за п'ятьма рівнями (інвестиційний процес, інвестиційна сфера, інвестиційна привабливість, інвестиційний пріоритет, інвестиційна політика) та ієрархією «держава – сектор економіки/регіон – підприємство» на підставі дерева цілей управління інвестиційним кліматом в національній економіці, запропонованого організаційно-економічного механізму державного регулювання інвестиційного клімату і розробленої моделі управління інвестиційним кліматом в економіці України;

удосконалено:

– складові управління інвестиційним кліматом: адаптовано класичні функції менеджменту для потреб управління інвестиційним кліматом в національній економіці, на відміну від існуючих сформовано п'ять принципів ефективного управління інвестиційним кліматом у національній економіці та виокремлено групи факторів управління інвестиційним кліматом (політичні, правові, економічні, соціальні, технічні, екологічні) з визначенням складових,

ознак, характеру впливу, напрямів покращення інвестиційного клімату за кожною групою, що уможливило побудову ефективної системи управління інвестиційним кліматом в економіці України в умовах невизначеності;

– засади управління інвестиційним кліматом в економіці України через виокремлення об'єктів управління за складовими інвестиційного середовища (інституційне середовище, інвестиційні ризики, інвестиційний потенціал) та суб'єктів управління (державне управління та бізнес-управління), що сприяє застосуванню системного підходу та чіткому розподілу сфер впливу, можливостей та відповідальності суб'єктів управління інвестиційним кліматом в економіці України;

– підходи до використання контролінгу як інструмента інформаційного забезпечення управління інвестиційним кліматом у національній економіці (через обґрунтування сутності, видів, функцій і завдань інвестиційного контролінгу на рівні національної економіки), використання якого сприяє реалізації інвестиційної стратегії України на базі визначених інвестиційних цілей і напрямів реалізації державної підтримки та стимулювання інвестиційної діяльності;

– методичний інструментарій контролю інвестиційного клімату двома розробленими моделями моніторингу стану інвестиційного клімату в економіці України (індексна модель – передбачає розрахунок загального інтегрального показника інвестиційного клімату через моніторинг сформованого комплексу міжнародних індексів; факторна модель – базується на оцінці факторів управління інвестиційним кліматом та забезпечує його оцінку за шкалою (сприятливий, сприятливий з помірним ризиком, з високим ризиком, несприятливий), які є взаємодоповнюючими та дозволяють здійснювати комплексний моніторинг інвестиційного клімату для оперативного реагування та раннього запобігання можливим загрозам та ризикам при прийнятті управлінських рішень щодо інвестиційного клімату на макро-, мезо- та мікрорівнях;

набули подальшого розвитку:

– теоретичні засади управління інвестиційним кліматом через уточнення сутності понять «інвестиційний клімат», «управління інвестиційним кліматом» та систематизацію й побудову ієрархії характеристик інвестиційного клімату за принципом зростання ступеня охоплення інвестиційних відносин (інвестиційне середовище, інвестиційна привабливість, інвестиційний імідж, інвестиційна активність), що сприяє виявленню між ними взаємозв'язків та рівнів взаємовпливу в процесі управління інвестиційним кліматом у національній економіці;

– методичні засади рейтингового оцінювання стану управління інвестиційним кліматом шляхом узагальнення методичних підходів до оцінювання (ризиковий, звужений і факторний) та відбору й систематизації рейтингових оцінок (економічних індексів, кредитних рейтингів), які характеризують складові, показники та фактори управління інвестиційним кліматом, що звужує рівень розпорошеності інформації та уможливило цільову

орієнтацію рейтингового оцінювання на потреби суб'єктів управління інвестиційним кліматом у національній економіці;

– методичне забезпечення аналізу стану інвестиційного клімату економіки України за регіонами внаслідок систематизації, доповнення та уточнення параметрів аналізу (валовий регіональний продукт, економічний розвиток, обсяг вхідних інвестиційних потоків, інвестиційний потенціал, конкурентоспроможність, проблемні фактори ведення бізнесу, інвестиційна привабливість), що дозволяє класифікувати регіони України за ступенем реалізації інвестиційного потенціалу й збалансувати регіональний розвиток державного та приватного секторів шляхом концентрації зусиль на пріоритетних інвестиційних напрямках та підвищенні привабливості об'єктів інвестування;

– теоретико-методичні складові діагностування стану управління інвестиційним кліматом за секторами національної економіки і напрямом реалізації інвестиційних проектів, що передбачає проведення порівняльного аналізу обсягів сукупних інвестицій у проекти за видами економічної діяльності та регіонами й забезпечує діагностику пріоритетних для інвестування секторів економіки і виявлення загальних тенденцій формування інвестиційного клімату.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці та обґрунтуванні рекомендацій щодо вдосконалення управління інвестиційним кліматом в економіці України.

Наукові розробки автора та отримані результати використано: Департаментом економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації – щодо визначення основних складових системи управління інвестиційним кліматом та стратегічних цілей для підвищення рівня інвестиційної привабливості національної економіки (довідка № 250/1/31-14 від 25.02.2014 р.); Державною податковою інспекцією у Московському районі м. Харкова ГУ Міндоходів у Харківській області – щодо оптимізації діагностичного аналізу стану управління інвестиційним кліматом в економіці України, формування організаційно-економічного механізму державного регулювання інвестиційного клімату в економіці України, моделей моніторингу стану інвестиційного клімату в державі (довідка № 38773214 від 04.04.2014 р.). Результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі ПВНЗ «Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля» при розробці методичного забезпечення та викладанні навчальних дисциплін «Інвестування», «Інвестиційний менеджмент», «Міжнародний фондовий ринок», «Ринок фінансових послуг», «Фінансовий ринок», «Фінансовий аналіз», «Фінансовий контролінг» (довідка № 366 від 15.04.2014 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, що містяться в дисертаційній роботі, отримано автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використані лише ті ідеї та положення, що є результатом особистої роботи здобувача, яка, зокрема, полягає

в дослідженні економічних і нормативних передумов управління інвестиційним кліматом в економіці України.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертації були оприлюднені й одержали позитивну оцінку на міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях: XIV міжвузівській науково-практичній конференції «Основні засади сучасної бюджетно-податкової політики України та напрями її реалізації» (м. Дніпропетровськ, 2011 р.); VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми фінансової системи України» (м. Черкаси, 2011 р.); II міжрегіональній науково-практичній конференції «Формування практичних компетенцій у майбутніх фінансистів: досвід співпраці ВНЗ та працедавців України» (м. Дніпропетровськ, 2011 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми і перспективи розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції» (м. Севастополь, 2011 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток фінансового менеджменту та реформування фінансової системи в умовах хаотично структурованої економіки» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); IV міжрегіональній науково-практичній конференції «Формування практичних компетенцій у майбутніх фінансистів: досвід співпраці ВНЗ та працедавців України» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); міжвузівській науково-практичній конференції «Сучасні соціально-економічні системи та проблеми освітології» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); X Всеукраїнській науковій Інтернет-конференції, присвяченій видатним вченим І.В. Малишеву та П.П. Німчинову (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); V міжрегіональній науково-практичній конференції «Формування практичних компетенцій у майбутніх фінансистів: досвід співпраці ВНЗ та працедавців України» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми інвестиційної діяльності в Україні» (м. Київ, 2013 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток фінансів в умовах хаотично структурованої економіки» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.); I Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні соціально-економічні системи та проблеми освітології» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фінанси, грошовий обіг та кредит в сучасних умовах» (м. Сімферополь, 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми та механізми фінансового управління» (м. Харків, 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, управління, фінанси: теорія та практика» (м. Херсон, 2013 р.); VI Міжрегіональній науково-практичній конференції «Формування практичних компетенцій у майбутніх фінансистів: досвід співпраці ВНЗ та працедавців України» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.); XXV Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічний розвиток регіонів» (м. Київ, 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Трансформація національних моделей економічного розвитку в умовах глобалізації» (м. Київ, 2013 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 36 наукових працях, з яких: 9 статей у наукових фахових виданнях України (9 публікацій у виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз), 6 статей у наукових виданнях за кордоном, 21 теза доповідей за матеріалами конференцій. Загальний обсяг публікацій – 13,46 д.а., з них автору належить 13,17 д.а.

Структура дисертації. Дисертаційна робота, основний зміст якої викладено на 184 сторінках друкованого тексту, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 194 найменувань на 20 сторінках та 18 додатків на 81 сторінці. Матеріали роботи містять 52 таблиці та 35 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, сутність, стан дослідження наукової проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів.

У **першому розділі «Теоретичні засади управління інвестиційним кліматом в економіці України»** поглиблено теоретичні складові управління інвестиційним кліматом у національній економіці, сформовано та доповнено функції, фактори та принципи управління інвестиційним кліматом в економіці України, обґрунтовано складові управління інвестиційним кліматом у національній економіці.

У роботі під інвестиційним кліматом розуміється опосередковане значення стану інвестиційного середовища за тривалий проміжок часу, що визначається статистичним комплексом економічних показників та факторів, які впливають на його формування. Встановлено, що ототожнення термінів «інвестиційна привабливість» та «інвестиційний клімат» призводить до виникнення протиріч у розроблених методах їх оцінки. Виділено та систематизовано детермінанти інвестиційного процесу за ступенем охоплення складових (інвестиційна привабливість – інвестиційне середовище – інвестиційний клімат), що уможливорює розмежування сутності цих понять.

Адаптовано класичні функції менеджменту для потреб управління інвестиційним кліматом у національній економіці. Під основними функціями управління інвестиційним кліматом розуміються: планування розвитку інвестиційного клімату економіки України, організація процесу формування інвестиційного клімату в економіці України, реалізація заходів державної політики щодо формування інвестиційного клімату в економіці України, контроль за ефективністю управління інвестиційним кліматом в економіці України. Сформовано принципи ефективного управління інвестиційним кліматом у національній економіці: принцип інтегрованості із системою управління на державному рівні, принцип комплексного характеру формування управлінських рішень, принцип високого динамізму рішень, принцип варіативності підходів до розробки управлінських рішень, принцип

узгодженості із стратегічними цілями розвитку національної економіки. Виокремлено групи факторів управління інвестиційним кліматом у національній економіці: правові, політичні, економічні, екологічні, технічні, соціальні фактори.

Розроблено систему управління інвестиційним кліматом в економіці України, яку наведено на рис. 1.

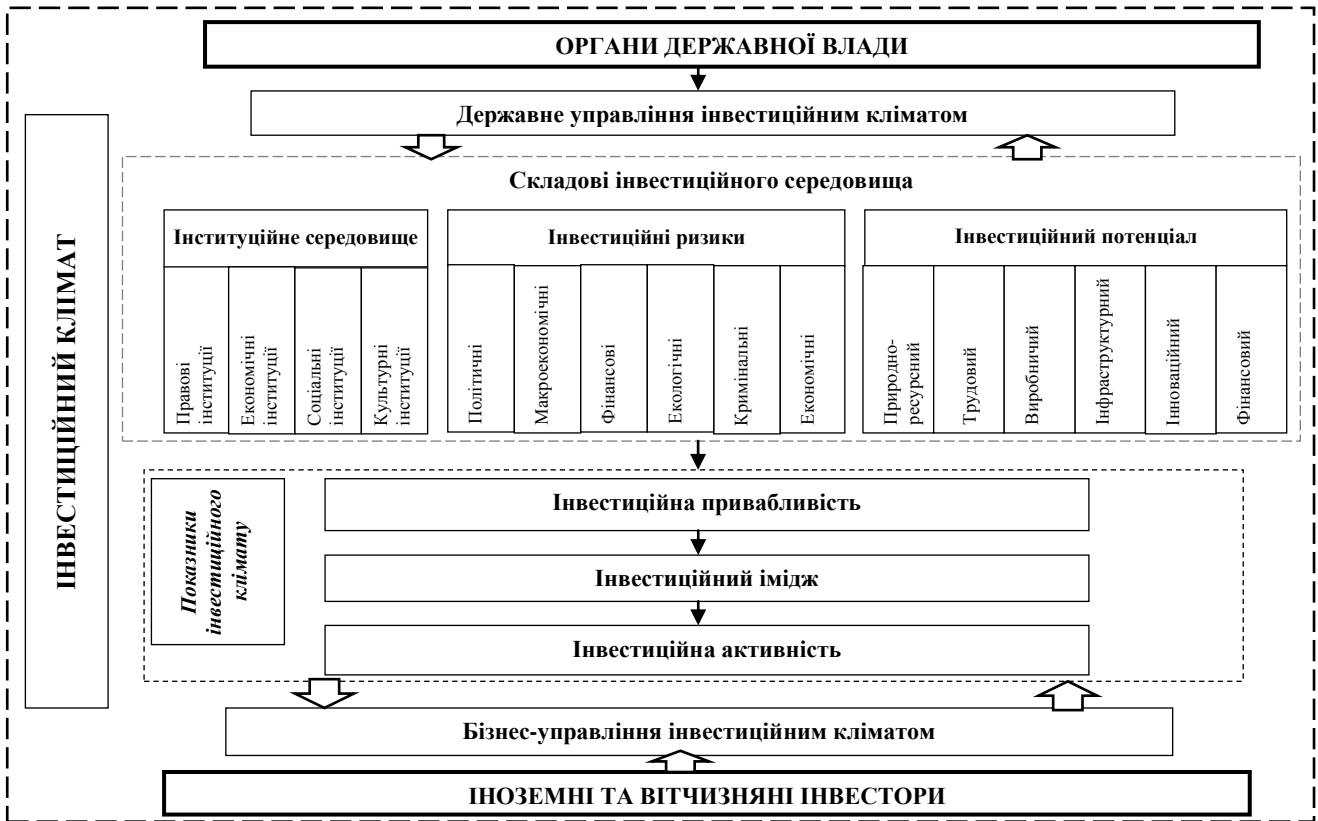


Рис. 1. Система управління інвестиційним кліматом в економіці України

Представлена система управління інвестиційним кліматом є замкненою та характеризується чітким взаємозв'язком між складовими. Органи державної влади проводять процес державного управління інвестиційним кліматом, в основі якого лежать складові інвестиційного середовища, а іноземні та вітчизняні інвестори – формують бізнес-управління інвестиційним кліматом, в основі якого – основні показники інвестиційного клімату (інвестиційна привабливість, інвестиційний імідж та інвестиційна активність).

У другому розділі «Аналіз стану управління інвестиційним кліматом в економіці України» проаналізовано та удосконалено методичні засади рейтингового оцінювання стану управління інвестиційним кліматом у національній економіці, систематизовано та уточнено сучасний розвиток методичного інструментарію аналізу стану інвестиційного клімату економіки України за регіонами, розвинуто теоретико-методичні складові діагностування стану управління інвестиційним кліматом за секторами національної економіки.

Результати аналізу спеціальної літератури свідчать про відсутність єдиного методичного підходу до оцінки стану інвестиційного клімату в національній економіці. Виявлено, що оцінювання інвестиційного клімату

національної економіки можна проводити за трьома підходами (ризиковий, звужений, факторний), доведено переваги та недоліки кожного з підходів. Сформовано два методи, які використовуються для оцінювання інвестиційного клімату в державі: кредитні рейтинги та економічні індекси, які характеризують складові, показники та фактори управління інвестиційним кліматом. Виявлено, що економічні індекси та кредитні рейтинги є різними за своєю суттю. Економічні індекси відрізняються від рейтингів об'єктами дослідження і споживачами.

Досліджено динаміку позицій України у рейтингу «Doing Business» за період 2011 – 2013 рр. і констатовано, що держава покращила свої позиції на 15 пунктів (до 137-го місця зі 185 держав), проаналізовано позиції України у рейтингах, які складають міжнародні науково-дослідні організації (Інститут розвитку менеджменту (IMD) – 57-ме з 59 місць, Інститут Като – 163-тє зі 183 місць, дослідний центр Brooking Institution – 107-ме зі 141 місця, Всесвітній економічний форум у Давосі – 71-ше зі 121 місця).

Виявлено, що методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості мають ряд недоліків: методи оцінки запозичені в іноземних авторів та базовані на аналізі окремих безсистемних статистичних показників, є розрізненими та неприйнятними для комплексного діагностування стану інвестиційного клімату; багато методів відображають суб'єктивну думку експертів, ґрунтуючись лише на експертній оцінці. Встановлено, що міжнародними та вітчизняними рейтинговими агентствами у рамках трьох видів діяльності (інвестиційної, фінансової та операційної) проводиться оцінка інвестиційної діяльності в економіці України, а не інвестиційного клімату. У зв'язку з цим необхідним є створення системи моніторингу стану інвестиційного клімату в національній економіці.

Проаналізовано стан інвестиційного клімату економіки України за регіонами методами систематизації, доповнення та уточнення параметрів аналізу, що дозволяє збалансовувати регіональний розвиток державного та приватного секторів шляхом концентрації зусиль на пріоритетних інвестиційних напрямках та підвищенні привабливості об'єктів інвестування. Проведено оцінку найбільш проблемних факторів для ведення бізнесу в Дніпропетровській області (податкова політика, корупція, нестабільність державної політики). Виявлено основні завдання державної інвестиційної політики щодо покращення інвестиційного клімату в Дніпропетровській області: здійснення заходів, спрямованих на прискорення структурної перебудови економіки; реформування податкової системи з метою зменшення податкового навантаження; надання пільг суб'єктам, які здійснюють інвестиційну діяльність; залучення інвестицій у інноваційну діяльність.

Проведено діагностування стану управління інвестиційним кліматом за секторами національної економіки у напрямі реалізації інвестиційних проектів. Проаналізовано обсяги іноземних інвестицій залежно від секторів національної економіки за період 2010 – 2012 рр. У 2012 р. виявлено найбільш привабливі сектори національної економіки: фінансова діяльність – 16105,7 млн. дол.

США, переробна промисловість – 14078,7 млн. дол. США, операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям – 9058,5 млн. дол. США.

Досліджено обсяг інвестицій в інвестиційні проекти в регіонах України за 2012 р. Перше місце серед регіонів держави займає Одеська область, що залучила у 2012 р. 5017,2 млн. дол. США у реалізацію інвестиційних проектів, на другому місці – Дніпропетровська область (3441,3 млн. дол. США), третє місце займає Миколаївська область (3141,7 млн. дол. США). Виявлено, що основну суму коштів вкладено в реалізацію інвестиційних проектів, що стосуються двох видів економічної діяльності: 1) культура, туризм, рекреація, готельний бізнес – 780,9 млн. дол. США; 2) транспорт – 270 млн. дол. США.

У третьому розділі «Оптимізація управління інвестиційним кліматом в економіці України» розроблено концепцію управління інвестиційним кліматом в економіці України, обґрунтовано теоретико-організаційні підходи до використання контролінгу як інструмента інформаційного забезпечення управління інвестиційним кліматом у національній економіці, проаналізовано та удосконалено методико-організаційні засади контролю інвестиційного клімату через запропоновані моделі моніторингу стану інвестиційного клімату в економіці України.

Дослідження дозволили сформуванню концепцію управління інвестиційним кліматом як сукупність компонентів, що через відповідні структурні елементи дозволяють забезпечувати формування і розвиток інвестиційного потенціалу, одержання конкурентних переваг та підвищення ефективності національної економіки з метою досягнення стратегічних цілей розвитку (рис. 2).

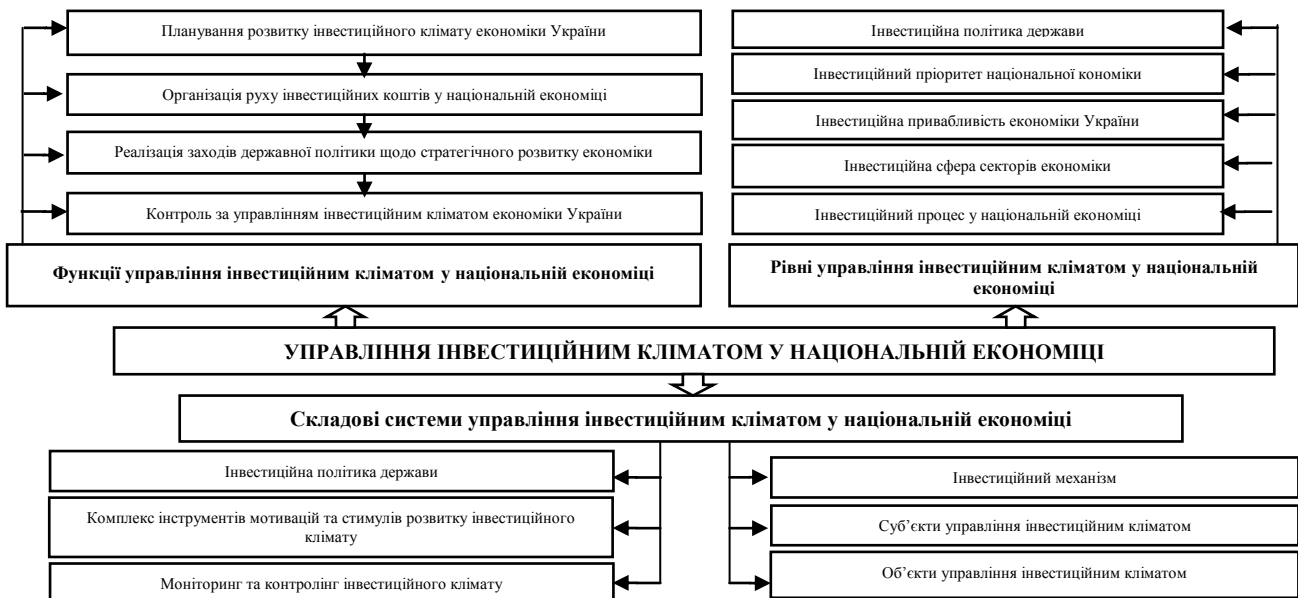


Рис. 2. Концепція управління інвестиційним кліматом в економіці України

Рівні управління інвестиційним кліматом у національній економіці наведено у табл. 1.

Рівні управління інвестиційним кліматом у національній економіці

№ з/п	Об'єкт управління	Сутність управління
Перший рівень управління інвестиційним кліматом		
1	Інвестиційний процес у національній економіці	Комплекс практичних дій, пов'язаних з процесом прийняття інвестором рішення щодо вибору об'єктів, обсягів та строків інвестування в економіці України
1.1	Інвестиційне середовище	Одинична чи множинна сфера діяльності, що визначає специфіку і зміст інвестиційного процесу
1.2	Інвестиційна діяльність	Процес організації інвестування в існуючих у державі умовах ведення бізнесу
1.3	Інвестиційна поведінка	Специфічна спрямованість практичної діяльності суб'єкта (громадян, юридичних осіб, держави) стосовно здійснення інвестицій у економічних умовах, визначена його цілепокладанням
1.4	Об'єкти інвестиційної діяльності	Новостворювані і модернізовані засоби і оборотні кошти, грошові внески, цінні папери, науково-технічна продукція, об'єкти власності, майнові права, права на інтелектуальну власність
	- внутрішні	Основні засоби, оборотні засоби, «людський капітал», нематеріальні активи, виробнича і соціальна інфраструктури та ін.
	- зовнішні	Депозитні операції, надання позик; внески до статутного фонду підприємств; акції, облігації, інші цінні папери та ін.
1.5	Суб'єкти інвестиційної діяльності (за належністю до резидентів держав)	Інвестори, замовники, виконавці робіт, користувачі об'єктів інвестиційної діяльності, постачальники устаткування, фінансово-кредитні організації
	- резиденти	Громадяни; фізичні, юридичні особи; посередники; суб'єкти підприємницької діяльності; держава
	- нерезиденти	Держави і міжнародні структури; суб'єкти підприємницької діяльності інших держав; іноземні громадяни, особи без громадянства
Другий рівень управління інвестиційним кліматом		
2	Інвестиційна сфера секторів економіки	Сукупність суб'єктів, що взаємодіють і взаємопов'язані між собою в процесах накопичення, вкладення і ефективного використання капіталу з метою його розширеного відтворення
Третій рівень управління інвестиційним кліматом		
3	Інвестиційна привабливість економіки України	Сукупність політичних, соціальних, інституціональних, економічних умов функціонування національної економіки, що забезпечують стабільність інвестиційної діяльності вітчизняних і зарубіжних інвесторів
3.1	Інвестиційний потенціал	Здатність інвестиційної сфери реалізувати можливості інвестиційних ресурсів в цілях досягнення максимального позитивного результату функціонування економічної системи
3.2	Інвестиційний ризик	Об'єктивні обмеження, що перешкоджають реалізації можливостей щодо залучення інвестицій
Четвертий рівень управління інвестиційним кліматом		
4	Інвестиційний пріоритет національної економіки	Напрямок інвестування, що має певний статус відповідно до принципів і критеріїв його відбору і визначається цілями соціально-економічного розвитку
П'ятий рівень управління інвестиційним кліматом		
5	Інвестиційна політика держави	Комплекс економічних, організаційно-правових та інших заходів держави, спрямованих на формування сприятливого інвестиційного клімату, структурну перебудову, підвищення ефективності національної економіки

Визначено, що використання контролінгу забезпечує реалізацію інвестиційної стратегії України (повноправну інтеграцію національної економіки у світову економічну систему з метою доступу до паритетної участі у формуванні й впровадженні світового досвіду з використанням найсучасніших політичних та економічних технологій) на базі визначення інвестиційних цілей і напрямів реалізації державної підтримки та стимулювання інвестиційної діяльності завдяки впровадженню коротко-, середньо- та довгострокових цілей стратегічного розвитку національної економіки.

Сформовано дві комплексні моделі моніторингу стану інвестиційного клімату в економіці України: індексну та факторну. Індексна модель передбачає розрахунок загального інтегрального показника (ЗІП) інвестиційного клімату через моніторинг сформованого комплексу міжнародних індексів (рис. 3).

Загальний інтегральний показник (I_n) розраховується за формулою:

$$I_n = \sum (x_i \times y_i), \quad (1)$$

де: x_i – це оцінка фактору, який впливає на інвестиційний клімат;

y_i – це питома вага фактору в інтегральному показнику інвестиційного клімату.



Рис. 3. Загальний інтегральний показник інвестиційного клімату в національній економіці за період 2009 – 2013 рр.

Факторна модель ґрунтується на оцінці факторів управління інвестиційним кліматом та забезпечує його оцінку за шкалою: сприятливий, сприятливий з помірним ризиком, з високим ризиком, несприятливий.

Запропоновані моделі є взаємодоповнюючими та дозволяють здійснювати комплексний моніторинг інвестиційного клімату для оперативного реагування та раннього запобігання можливим загрозам та ризикам при прийнятті управлінських рішень щодо інвестиційного клімату на макро-, мезо- та мікрорівні.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне обґрунтування та запропоновано вирішення науково-практичного завдання щодо вдосконалення управління інвестиційним кліматом в економіці України. Проведене дослідження дало змогу сформулювати низку теоретичних, методичних та практичних висновків, що відображають досягнення визначеної мети і вирішення поставлених завдань.

1. У роботі проаналізовано та систематизовано підходи до сутності поняття «інвестиційний клімат», що розглядається як опосередковане значення стану інвестиційного середовища за тривалий проміжок часу і визначається статистичним комплексом економічних показників та факторів, які впливають на його формування. Виокремлено групи факторів формування інвестиційного клімату (політичні, правові, економічні, соціальні, технічні, екологічні) з визначенням складових, ознак, характеру впливу, напрямів покращення інвестиційного клімату за кожною групою, що уможливорює побудову ефективної системи управління інвестиційним кліматом в економіці України в умовах невизначеності.

2. Адаптовано класичні функції менеджменту для потреб управління інвестиційним кліматом у національній економіці. Під основними функціями управління інвестиційним кліматом розуміються: планування розвитку інвестиційного клімату економіки України; організація процесу формування інвестиційного клімату в економіці України; реалізація заходів державної політики щодо формування інвестиційного клімату в економіці України;

контроль за ефективністю управління інвестиційним кліматом в економіці України. Сформовано принципи ефективного управління інвестиційним кліматом в національній економіці: принцип інтегрованості із системою управління на державному рівні; комплексний характер формування управлінських рішень; принцип високого динамізму рішень; варіативність підходів до розробки управлінських рішень; принцип узгодженості із стратегічними цілями розвитку національної економіки. Виокремлено групи факторів управління інвестиційним кліматом у національній економіці: правові, політичні, економічні, екологічні, технічні, соціальні фактори.

3. Розроблено систему управління інвестиційним кліматом в економіці України, що полягає у виокремленні об'єктів управління за складовими інвестиційного середовища (інституційне середовище, інвестиційні ризики, інвестиційний потенціал) та суб'єктів управління (державне управління та бізнес-управління). Наведена схема управління інвестиційним кліматом є замкненою та характеризується чітким взаємозв'язком між складовими.

4. Оцінено стан управління інвестиційним кліматом шляхом узагальнення методичних підходів до оцінювання (ризиковий, звужений і факторний) та відбору і систематизації рейтингових оцінок (економічних індексів, кредитних рейтингів), які характеризують складові, показники та фактори управління інвестиційним кліматом, що звужує рівень розпорошеності інформації та уможлиблює цільову орієнтацію рейтингового оцінювання на потреби суб'єктів управління інвестиційним кліматом у національній економіці. Доведено, що міжнародними і вітчизняними рейтинговими агентствами, у рамках трьох видів діяльності (інвестиційної, фінансової, операційної), проводиться оцінка інвестиційної діяльності в державі, а не інвестиційного клімату в Україні. Необхідним є створення дійової системи управління інвестиційним кліматом у національній економіці з метою забезпечення перспективного стратегічного розвитку економіки України.

5. Проаналізовано стан інвестиційного клімату економіки України за регіонами у ході систематизації, доповнення та уточнення параметрів аналізу (економічний розвиток, інвестиційний потенціал, конкурентоспроможність, проблемні фактори ведення бізнесу, інвестиційна привабливість), що дозволяє класифікувати регіони України за ступенем реалізації інвестиційного потенціалу збалансувати регіональний розвиток державного і приватного секторів шляхом концентрації зусиль на пріоритетних інвестиційних напрямках та підвищенні привабливості об'єктів інвестування.

6. Проведено діагностування стану управління інвестиційним кліматом за секторами національної економіки у напрямі реалізації інвестиційних проектів, що забезпечує діагностику пріоритетних для інвестування секторів економіки та виявлення загальних тенденцій формування інвестиційного клімату. Досліджено обсяг інвестицій в інвестиційні проекти в регіонах України за 2012 р.

7. Сформовано концепцію управління інвестиційним кліматом в економіці України, яка включає 3 компоненти (складові управління, функції

управління та рівні управління) і обґрунтовує побудову системи управління інвестиційним кліматом в національній економіці за 5 рівнями (інвестиційний процес, інвестиційна сфера, інвестиційна привабливість, інвестиційний пріоритет, інвестиційна політика держави) та ієрархією «державна – сектор економіки/регіон – підприємство».

8. Визначено, що контролінг інвестиційного клімату передбачає не лише управління інвестиційними ризиками, а й створення потужної інформаційно-аналітичної бази (яка містить інформацію про макроекономічні показники, їх динаміку, прогноз, оцінку взаємовпливу з показниками розвитку національної економіки, аналіз впливу кризових явищ тощо).

9. Сформовано дві комплексні моделі моніторингу стану інвестиційного клімату в економіці України: індексна модель передбачає розрахунок загального інтегрального показника інвестиційного клімату через моніторинг сформованого комплексу міжнародних індексів (глобальний індекс талантів, інвестиційний ризик та надійність держав, індекс економічної свободи, індекс інвестиційної привабливості ЄБА, індекс брендів країн, індекс інвестиційної активності); факторна модель базується на оцінці факторів управління інвестиційним кліматом та забезпечує його оцінку за шкалою (сприятливий, сприятливий з помірним ризиком, з високим ризиком, несприятливий), які є взаємодоповнюючими та дозволяють здійснювати комплексний моніторинг інвестиційного клімату для оперативного реагування та раннього запобігання можливим загрозам та ризикам при прийнятті управлінських рішень щодо інвестиційного клімату на макро-, мезо- та мікрорівні.

Статті у наукових фахових виданнях, які включено до міжнародних наукометричних баз, та у наукових періодичних виданнях інших держав

1. Вакулич М.М. Концепція управління інвестиційним кліматом України в умовах сучасної глобалізації / М.М. Вакулич // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2012. – № 1 (5). – С. 26 – 32. / *Index Copernicus*.

2. Вакулич М.М. Аналіз методів оцінювання інвестиційного клімату в Україні в умовах сучасної хаотично структурованої економіки / М.М. Вакулич // БІЗНЕС ІНФОРМ. 2013. – № 1 (420). – С. 85 – 88. / *Index Copernicus*.

3. Вакулич М.М. Складові формування інвестиційного клімату в трансформаційній економіці України / М.М. Вакулич // Європейський вектор економічного розвитку. – 2013. – Вип. 1 (14). – С. 39 – 47. / *Index Copernicus, РИНЦ, Ulrich's Periodicals Directory*.

4. Вакулич М.М. Механізм управління інвестиційним кліматом в агропромисловому комплексі економіки України / М.М. Вакулич // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2013. – № 1 (6). – С. 51 – 58. / *Index Copernicus, РИНЦ, Ulrich's Periodicals Directory*.

5. Вакулич М.М. Стратегічне управління інвестиційним кліматом в агропромисловому секторі економіки України: підходи та механізми /

М.М. Вакулич // Академічний огляд. – 2013. – № 2 (39). – С. 43 – 52. / *Index Copernicus, РИНЦ, Ulrich's Periodicals Directory*.

6. Вакулич М.М. Дослідження інвестиційного клімату агропромислового сектора економіки України / М.М. Вакулич // Європейський вектор економічного розвитку. – 2013. – № 2 (15). – С. 37 – 48. / *Index Copernicus, РИНЦ, Ulrich's Periodicals Directory*.

7. Вакулич М.М. Організаційно-економічний механізм державного регулювання інвестиційного клімату / М.М. Вакулич // Академічний огляд. – 2013. – № 1 (40). – С. 41 – 49. / *Index Copernicus, РИНЦ, Ulrich's Periodicals Directory*.

8. Вакулич М.М. Моделі моніторингу стану інвестиційного клімату в економіці України / М.М. Вакулич // Економічний Нобелівський вісник. – 2014. – № 1 (7). – С. 76 – 86. / *Index Copernicus, РИНЦ, Ulrich's Periodicals Directory*.

9. Вакулич М.М. Инвестиционный контроллинг как инструмент управления инвестиционным климатом агропромышленного сектора: сущность и задачи / М.М. Вакулич // Основы экономики, управления и права. – 2013. – № 6 (12). – С. 47 – 52. / *РИНЦ*.

Статті в інших наукових фахових виданнях

10. Вакулич М.М. Теоретичні основи управління інвестиційною політикою на промислових підприємствах України / М.М. Вакулич // Облік і фінанси: зб. наук. праць. – 2011. – № 8 (29). – С. 115 – 121.

Публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації

11. Вакулич М.М. Формирование инвестиционного климата Украины в условиях современной хаотично структурированной экономики / М.М. Вакулич // Международная научная конференция [«Актуальные проблемы развития финансово-экономических систем и институтов»], (Самара, 10 – 11 апреля 2012 г.). – Самара, 2012. – С. 69 – 76.

12. Вакулич М.М. Инвестиционный климат регионов Украины в условиях современной глобализации: сущность и критерии оценки / М.М. Вакулич // материалы IV Международной научной конференции [«Экономика и управление: современное положение»]. – Самара, 2012. – С. 48 – 55.

13. Вакулич М.М. Проблемно-ориентированная оценка инвестиционного климата в условиях посткризисного развития экономики Украины / М.М. Вакулич // Междунар. сб. статей [«Экономика, финансы и управление в современных условиях»]. – Самара, 2011. – Вып. 9 (11). – С. 25 – 34.

14. Вакулич М.М. Управление инвестиционной деятельностью металлургических предприятий в нестабильной экономике / М.М. Вакулич // материалы II Международной научной конференции [«Актуальные проблемы развития финансово-экономических систем и институтов»]. – Самара, 2011. – Т. 3. – С. 99 – 101.

15. Вакулич М.М. Состояние инвестиционного климата агропромышленного комплекса экономики Украины / М.М. Вакулич //

материалы и доклады IV Международной научной конференции [«Актуальные проблемы развития финансово-экономических систем и институтов»]. – Самара, 2013. – Ч. 1. – С. 63 – 69.

16. Вакулич М.М. Развитие финансовой системы Украины: проблемы та перспективи / М.М. Вакулич // збірник наукових тез доповідей VIII Міжнародної науково-практичної конференції [«Актуальні проблеми фінансової системи України»], (м. Черкаси, 15 квітня 2011 р.). – Черкаси, 2011.– Т. 2. – С. 23 – 24.

17. Вакулич М.М. Управління інвестиційною діяльністю металургійних підприємств у нестабільній економіці / М.М. Вакулич // II міжрегіональна науково-практична конференція [«Формування практичних компетенцій у майбутніх фінансистів: досвід співпраці ВНЗ та працедавців України»], (м. Дніпропетровськ, 6 квітня 2011 р.). – Дніпропетровськ, 2011.– С. 79 – 81.

18. Вакулич М.М. Фінансова система як домінанта євроінтеграції України/ М.М. Вакулич // Міжнародна науково-практична конференція [«Проблеми і перспективи розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції»], (м. Севастополь, 28 – 29 квітня 2011р.). – Севастополь, 2011. – С. 34 – 36.

19. Вакулич М.М. Перспективні напрями формування інвестиційного клімату в Україні / М.М. Вакулич // II Міжнародна науково-практична конференція [«Розвиток фінансового менеджменту та реформування фінансової системи в умовах хаотично структурованої економіки»], (м. Дніпропетровськ, 28 березня 2012 р.). – Дніпропетровськ, 2012. – С. 21 – 23.

20. Вакулич М.М. Теоретичні аспекти управління інвестиційним кліматом в Україні / М.М. Вакулич // IV міжрегіональна науково-практична конференція [«Формування практичних компетенцій у майбутніх фінансистів: досвід співпраці ВНЗ та працедавців України»], (м. Дніпропетровськ, 1 березня 2012 р.). – Дніпропетровськ, 2012. – С. 151 – 152.

21. Вакулич М.М. Теоретические аспекты формирования инвестиционного климата в Украине в условиях современной глобализации / М.М. Вакулич // I міжвузівська науково-практична конференція [«Сучасні соціально-економічні системи та проблеми освітології»], (м. Дніпропетровськ, 28 квітня 2012 р.). – Дніпропетровськ, 2013. – С. 16 – 18.

22. Вакулич М.М. Інформаційне забезпечення обліково-аналітичної системи менеджменту підприємства / М.М. Вакулич // Міжнародна науково-практична конференція. – Львів, 2012. – С. 34 – 35.

23. Вакулич М.М. Теоретичні аспекти концепції розвитку бухгалтерського обліку при формуванні сприятливого інвестиційного клімату в Україні / М.М. Вакулич // X Всеукраїнська наукова Інтернет-конференція [«Зимові читання, присвячені ідеям І.В. Малишева та П.П. Німчинова»], (22 лютого 2012 р.). – 2012. – С. 159 – 161.

24. Вакулич М.М. Теоретические аспекты формирования благоприятного инвестиционного климата в условиях современной глобализации / М.М. Вакулич // V міжрегіональна науково-практична конференція [«Формування практичних компетенцій у майбутніх фінансистів: досвід

співпраці ВНЗ та працедавців України»], (м. Дніпропетровськ, 23 жовтня, 21 листопада 2012 р.). – Дніпропетровськ, 2012. – С. 65 – 66.

25. Вакулич М.М. Оцінка ефективності управління фінансовими інвестиціями підприємства в умовах трансформаційної економіки України / М.М. Вакулич // Міжнародна науково-практична конференція [«Міжнародна практика економічного розвитку країни»]. – Сімферополь, 2013. – С. 114 – 115.

26. Вакулич М.М. Оцінка факторів формування сприятливого інвестиційного клімату на промислових підприємствах України / М.М. Вакулич // збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції [«Сучасні проблеми інвестиційної діяльності в Україні»]. – Київ, 2013. – С. 20 – 23.

27. Вакулич М.М. Формування сприятливого інвестиційного клімату для розвитку агропромислових підприємств України / М.М. Вакулич // III Міжнародна науково-практична конференція [«Розвиток фінансів в умовах хаотично структурованої економіки»], (м. Дніпропетровськ, 4 квітня 2013 р.). – Дніпропетровськ, 2013. – С. 166 – 167.

28. Вакулич М.М. Параметри формування інвестиційного клімату в агропромисловому секторі економіки України / М.М. Вакулич // міжвузівська науково-практична конференція [«Сучасні соціально-економічні системи та проблеми освітології»], (м. Дніпропетровськ, 13 квітня 2013 р.). – Дніпропетровськ, 2013. – С. 21 – 23.

29. Вакулич М.М. Управління механізмом формування інвестиційного клімату в національній економіці України в умовах інтеграції в європейське співтовариство / М.М. Вакулич // II Всеукраїнська науково-практична конференція [«Фінанси, грошовий обіг та кредит в сучасних умовах»], (м. Сімферополь, 17 травня 2013 р.). – Сімферополь, 2013 р. – С. 87 – 90.

30. Вакулич М.М. Ефективність залучення грошових коштів в системі управління інвестиційним кліматом в економіці України / М.М. Вакулич // Міжнародна науково-практична конференція [«Сучасні проблеми та механізми фінансового управління»], (м. Харків, 12 – 13 грудня 2013 р.). – Харків, 2013. – С. 483 – 486.

31. Вакулич М.М. Стратегічні перспективи розвитку інвестиційного клімату економіки України в контексті становлення економіки знань / М.М. Вакулич // Міжнародна науково-практична конференція [«Трансформація національних моделей економічного розвитку в умовах глобалізації»], (м. Київ, 20 – 22 листопада 2013 р.). – Київ, 2013. – С. 38 – 40.

32. Вакулич М.М. Мониторинг инвестиционного климата регионов Украины как инструмент оценки инвестиционной привлекательности национальной экономики / М.М. Вакулич // Міжнародна науково-практична конференція [«Економіка, управління, фінанси: теорія та практика»]. – Херсон, 2013. – С. 29 – 31.

33. Вакулич М.М. Реструктуризація фінансової системи України в умовах сучасної глобалізації / М.М. Вакулич, А.О. Паргачов // VI міжрегіональна науково-практична конференція [«Формування практичних компетенцій у майбутніх фінансистів: досвід співпраці ВНЗ та працедавців України»],

(м. Дніпропетровськ, 19 листопада 2013 р.). – Дніпропетровськ, 2013. – С. 21 – 22 [*особисто автором запропоновано шляхи реструктуризації фінансової системи України в умовах сучасної глобалізації*].

34. Вакулич М.М. Теоретичні аспекти системи антикризового фінансового менеджменту на підприємстві в умовах сучасної економіки / М.М. Вакулич, В.С. Воробей // VI міжрегіональна науково-практична конференція [«Формування практичних компетенцій у майбутніх фінансистів: досвід співпраці ВНЗ та працедавців України»], (м. Дніпропетровськ, 19 листопада 2013 р.). – Дніпропетровськ, 2013. – С. 20 – 21 [*особисто автором запропоновано створення системи антикризового фінансового менеджменту на підприємстві в умовах сучасної економіки*].

35. Вакулич М.М. Формування інвестиційного клімату, як базису оптимізації діяльності промислових підприємств України / М.М. Вакулич // Міжнародна науково-практична конференція [«Інноваційний розвиток економіки України»]. – 2013. – С. 34 – 37.

36. Вакулич М.М. Формування агропромислових кластерів як фактор розвитку інвестиційного клімату України в посткризових умовах / М.М. Вакулич // XXV Міжнародна науково-практична конференція [«Соціально-економічний розвиток регіонів»], (м. Київ, 13 – 14 вересня 2013 р.). – Київ, 2013. – С. 69 – 71.

АНОТАЦІЯ

Вакулич М.М. Управління інвестиційним кліматом в економіці України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – ПВНЗ «Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля», Дніпропетровськ, 2014.

У дисертації обґрунтовано теоретичні положення та розроблено практичні рекомендації з удосконалення управління інвестиційним кліматом в економіці України. Удосконалено методичні засади рейтингового оцінювання стану управління інвестиційним кліматом у національній економіці, систематизовано та уточнено сучасний розвиток методичного інструментарію аналізу стану інвестиційного клімату економіки України за регіонами.

Розроблено концепцію управління інвестиційним кліматом в економіці України, яка включає три компоненти (складові управління, функції управління, забезпечення управління) і обґрунтовує побудову системи управління інвестиційним кліматом у національній економіці за п'ятьма рівнями (інвестиційний процес, інвестиційна сфера, інвестиційна привабливість, інвестиційний пріоритет, інвестиційна політика держави).

Ключові слова: інвестиційний клімат, інвестиційне середовище, національна економіка, управління, концепція, моніторинг.

АННОТАЦИЯ

Вакулич М.М. Управление инвестиционным климатом в экономике Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – ЧВУЗ «Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля», Днепропетровск, 2014.

В диссертации обоснованы теоретические положения и разработаны практические рекомендации по усовершенствованию управления инвестиционным климатом в экономике Украины.

Проанализированы и систематизированы подходы к определению сущности понятия «инвестиционный климат», выделены группы факторов формирования инвестиционного климата (политические, правовые, экономические, социальные, технические, экологические), с определением составляющих, признаков, характера влияния, направления улучшения инвестиционного климата по каждой из групп.

Адаптированы классические функции менеджмента для необходимости управления инвестиционным климатом в национальной экономике. Предложено к основным функциям управления инвестиционным климатом отнести: планирование развития инвестиционного климата экономики Украины, организацию процесса формирования инвестиционного климата в экономике Украины, реализацию мероприятий государственной политики касательно формирования инвестиционного климата в экономике Украины, контроль за эффективностью управления инвестиционным климатом в экономике Украины.

Сформированы принципы эффективного управления инвестиционным климатом в национальной экономике (принцип интегрированности с системой управления на государственном уровне, комплексный характер формирования управленческих решений, принцип высокого динамизма решений, принцип вариативности подходов к разработке управленческих решений, принцип согласованности со стратегическими целями развития национальной экономики).

Разработана система управления инвестиционным климатом в экономике Украины, состоящая из объектов управления по составляющим инвестиционной среды (институциональная среда, инвестиционные риски, инвестиционный потенциал) и субъектов управления (государственное управление и бизнес-управление).

Проанализировано состояние инвестиционного климата экономики Украины по регионам в ходе систематизации, дополнения и уточнения параметров анализа (экономическое развитие, объем входящих инвестиционных потоков, инвестиционный потенциал, конкурентоспособность, проблемные факторы ведения бизнеса), что позволило классифицировать их по уровню реализации инвестиционного потенциала и сбалансировать региональное развитие государственного и частного секторов путем

концентрации усилий на приоритетных направлениях развития и повышения привлекательности объектов инвестирования.

Разработана концепция управления инвестиционным климатом в экономике Украины, включающая в себя три компонента (составляющие управления, функции управления, обеспечение управления) и обосновывается на построении системы управления инвестиционным климатом в национальной экономике по пяти основополагающим уровням (инвестиционный процесс, инвестиционная сфера, инвестиционная привлекательность, инвестиционный приоритет, инвестиционная политика государства).

Обоснована необходимость создания комплексной модели мониторинга состояния инвестиционного климата в национальной экономике. Сформированы две модели мониторинга состояния инвестиционного климата (индексная модель – предусматривает расчет общего интегрального показателя инвестиционного климата через мониторинг сформированного комплекса международных индексов; факторная модель – основана на оценке факторов управления инвестиционным климатом и обеспечивает его оценку по шкале (привлекательный, привлекательный с небольшой долей риска, с высоким риском, непривлекательный), которые являются взаимодополняющими и позволяют осуществлять комплексный мониторинг инвестиционного климата для оперативного реагирования и раннего предупреждения возможных угроз и рисков при принятии управленческих решений касательно инвестиционного климата на макро-, мезо- и микроуровнях.

Ключевые слова: инвестиционный климат, инвестиционная среда, национальная экономика, управление, концепция, мониторинг.

ANNOTATION

Vakulich M.M. Investment climate management in the economy of Ukraine. – Manuscript.

The dissertation for obtaining the degree of Candidate of Economic Science under the specialty 08.00.03 – Economy and management of national economy. – Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk, 2014.

The thesis is substantiated the theoretical statements and practical recommendations on improvement of investment climate in Ukrainian economy. Methodical bases of rating assessment of state management of investment climate in the national economy was improved, the development of methodological tools for the analysis of the investment climate in the economy of Ukraine by regions were codified and clarified.

The concept of management of investment climate, which includes three components (management, control functions, providing management) and substantiates the system of management the investment climate in the national economy in five levels (investment process, investment, investment attractiveness, investment priority, investment policy of the state).

Keywords: investment climate, investment environment, national economy, management, concept, monitoring.